

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. || Lvdovici || De Ponte Vallis-||Oletani, È Societate ||
Jesv Theologi.|| De || Christiani hominis || Perfectione In
Qvo-||libet eius Vitæ genere.|| Tomi Qvatvor.||**

Quorum argumenta ex S. Rvth Historia præcipue desumpta

Puente, Luis de la

Coloniæ Agrippinæ, 1625

Cap. X. Dei prouidentia in distribuendis propensionibus, ingenij, ac
dotibus varias scientias: & qua ratione illæ sint cum virtutibus
coniungendæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39637

1.2.9.18.4.
1.ad 4.
g 1/a, 60.6.

(vt S. Thomas interpretatur) de *superbus* & *avaris* diuitibus; non de *humiliibus* & *misericordibus*, de quibus intelligitur (vt Sanctus Hieroymus interpretatur,) quod dixit Isaías: *g inundatio Camelorum, dromedarum Madianorum Ephaventum, aurum & thas aliaque preciosa dona deferentes in Ierusalem: vi offerant Deo, coniungentes auro elemosyna thus orationis ac deuotionis: qua omnem inordinatum cordis affectum ad ipsas diuitias euellit; & conuerit in aptissimum diuini obsequij instrumentum.*

CAPVT X.

D E I P R O V I D E N T I A I N D I S T R I B U E N-
dispropensionibus, ingenij, ac dotibus ad varias scientias:
& quaratione illarum cum virtutibus
coniungenda.

*ad Scientias
aptitudo.*

*Mira inge-
niorum va-
rietas.*

IN admirandis distributionibus, quas diuina prouidentia fecit *propensionem* & *talentorum* hominum, valde eminent illa, quae illos inclinant, aptosq; reddunt ad *scientias*, & *artes liberales*: ipsa enim experientia nos docet multis hominibus innasci magnam huiusmodi *propensionem* & *applicationem* ad studia huiusmodi *scientiarum*; *magnumque ingenium* naturale ad eas addiscendas: id ita dilponente prouidentia diuina, quod utrumque sit ad eas assequendas necessarium: parum siquidem efficeret sola *inclinatio*, si deesset *ingenium*; & hoc ipsum non multum efficeret, si deesset applicatio. Et in utroq; est sàpè mira quædā varietas: nam quædam *ingenia* sunt natura sua acuta, subtilia, &c ad res nouas inueniendas valde apta: quæ tamen in eisdem iudicio non ita sunt résoluta & expedita: alia contrà, in dilectione sunt tardiora, sed rectè tamen iudicant: alia utrumque habent, alia in utroque deficiunt. Alia sunt in suis decretis valde inconstantia; & facile mutantur, et quod rem non satis penetrant: alia sunt duriora, & in iudiciis propriis magis obstinata, alia sunt docilia, rationique subiecta, vbi cunque illa apparet: alia sunt natura sua inquieta, & ad disputandum Sophisticè valde prompta: et quod in omnibus rebus inueniant difficultates, habentq; spiritum alijs contradicendi; alia sunt maturiora & quietiora, et tendentia, vt res implicatas ita euoluant, vt pertingere possint ad veritatem. Et quamvis omnia haec *ingenia* diuina prouidentia subsint, quae sunt naturalia, & naturali constitutioni coniunguntur: non intendit tamen Deus, vt homines sine fræno sequantur defectus illorū naturales;

led

sed ut eis mortificandis proficiant, ac propter defectum, quem habent, se se humilient; & subjiciant habenti, quod ipsi deest: supplentes proprij ingenij defectum industria alieni. Quod si ipsi noluerint praestare: nouerit providentia divina alia commoda ex hoc ipso educere. Quemadmodum enim pugna & contrarietas quatuor Elementorum in quatuor suis primarijs qualitatibus, calore, & frigore, siccitate & humiditate, ingentia adfert vniuerso cōmodat ita ex repugnancia & contrarietate horum ingeniorum solet. Deinde s' ingentes utilitates educere in Ecclesia vniuersalis commodum, & ipsarum scientiarū incrementa: quia hac via magis eruuntur occultæ veritates, & in aptiore ordinem rediguntur, reiectis inordinatis & confusis. Et quod admodum inquieta & valde acuta ingenia excitant, calcarq; addunt tardioribus, & tranquillioribus: ita hæc illorum vivacitatem repræiununt, & moderantur. Nec deflunt prouidentiae diuinæ media, quibus hæc pugna, & ingeniorum contrarietas non cedat in virtutum detrimenta; sicut, cum de Disputationibus agemus, patebit.

Nec Minus admiranda est ipsarum propensionum naturalium varietas: cum enim tot sint ipsæ scientiæ, pro omnibus tamen sunt discipuli, qui cum voluptate in earum studium incumbant; & professores, qui easdem doceant: ne in Repub. deessent viri in omnibus scientijs eminentes: ed quod valde essent ipsi Reipub. utilites. Alij inclinat ad studia variarum linguarum, alijs Philosophia, alijs medicina, alijs iuris civilis sive canonici, aut sacre Theolog. Et refert plurimū, quemuis permittere sequi bonā suā inclinationem, talentum, ingenium, & applicationem tanquam certa testimonia & pignora diuinæ vocationis: hoc enim modo suauius & utilius potest fieri voti compos, eritque in Stato & Officio, ad quod diuina prouidentia illum elegit, valde excellens in totius communijtatis utilitatem: quia souebit naturæ talenta aliquibus gratia subsidiis. Nā (vt Sapiens dixit:) a *Omnis Sapientia est a Deo*, qui eam hominibus distribuit, quamvis maiori liberalitate, diligentibus ipsum. quorum aliquos ab ipsa infancia eligit, vt sic instructi, sint posteà Ecclesiæ lumina, quibus illud competit, quod scriptum est in libro Esther: b *parvus fons, qui crevit in flumen, & in lucem solemq; conuersus est, & in aquas plurimas redundauit*. Quia diuina prouidentia extollit in sua Ecclesia & Religionibus fonticulos aliquos internum ingeniosorum, beneque propensorum, qui per gratiam, quam illis communicat, euadunt in flumina copiosissima, Luces & Sole mundi, plenos copiosis scientiarum & gratiarum celestium aquis, in multorum utilitatem. Et quemadmodum Nabuchodonosor Rex gloriabatur, quod in suo palatio haberet c *pueros decoros forma, & eruditos omnis sapientia, cauatos scientia, & doctos disciplina quos iubebat discere literas Chaldaicas*, vt posset illotū opera in sua aula vti, & eis conferre gubernatione variarū sua-

Ingenia se
inuicem
inuuant.

Natura se-
quitur se-
minis quis-
que sive.

a *Ecccl. 1. 10.*

b *Esth. 10. 6.*

c *Dan. 1. 4.*

rum

*Academia
rum laue.*

*Deus dat
media om-
nibus.*

*Magna in-
genia fere
superba.
a Ezech. 28
17.*

*2.
Primi pa-
rentes.
b Gen 3, 1.*

*3.
Salomon.*

c 1. Cor. 8, 1.

rum prouinciarum : quemadmodum poitea fecit cum Daniele & eius socijs. Ita etiam Christianatum Rerumpubl. capita, diuina inspiratione instuerunt scholas & Academias, in quibus similes iuuenies eduentur, addecentur omne genus scientiarum ac disciplinarum ; vt, postquam adoleuerint, sint Magistri, Gubernatores, Iudices, & ad altiora alia officia & ministeria in Reipubl. vtilitatem promoueantur. Sed quoniam neque Pontifices, neque Imperatores possunt illis dare aptitudinem, & necessarium pensionem : ipsemet Deus eas illis largitur, quibus tanquam quibus aliis volantes, deducit eos ad vniuersitates, vbi in scientijs addiscendis facit eos volare.

S. 2. Quod omnes debeant esse sua sorte contenti.

HIC Diuinæ prouidentiæ fundamento inniti præcipue deber animi pax & tranquillitas tua, siue magnum, siue paruum habeas ingenium & aptitudinem : certò tibi persuadens, Deum dedit, quod magis tibi expediebat, vt qui optimè sciebat periculum, quod tibi immineret, si aliud habuisses. Si enim sors tibi obtigit pars ingenij & aptitudinis ad litteras discendas, consolari te ipsum poteris, attendens, quod maiora ingenia multaque scientiæ, sepe sunt magno periculo expositæ, quemadmodum licet videre in primo Angelo, quem Ezechiela Cherubin appellat, quod scientiæ plenitudinem significat: qui cum esset in medio paradisi, & inter ignos lapides, seraphinos scilicet, ardentes, & diuino amore inflammatos habitarer: ipse superbia sua concreuit in glaciem, & perdidit sapientiam in decorso. Quia complacuit sibi in sua pulchritudine, & ex ea superbijt. Situ igitur similis eis Lucifero in sapientia, forte eundem in superbia imitareris, ac proinde pœnam etiam subires, quam ille.

No nости serpentis huius infernalis calliditatem; qui cum nouit hominis propensionem ad sciendum, si eum videat ingenio & aptitudine exornatum, ibi laqueos & insidias ei struit; quemadmodum primi parentibus, quibus dixit: si comederet ex arbore verita, b eritis (inquit) sicut Dñs, scientes bonum & malum. cum igitur Patres tui hac esca fuerint decepti, sorti& tu decipereris: voluit vero Deus non dare tibi, quod hosti tuo fuisset via & occasio ad te perdendum. Sapientissimus fuit Salomon, & quidem sapientia à Deo illi liberalissimè communicata: sed non fuisset lapsus in adeò publicam libidinem, nisi in secretam impegisset superbiam, quæ forte ex multa sapientia prouenit: nō quidem ipsius scientiæ culpa, sed hominis, qui eunescit, & iactat se propter illam. Et propterea dixit Apostolus: c scientia inflat: charitas edificat. Et cum alteram alteri opponit Apostolus, significat, scientiam absque pondere charitatis inflare superbiam; cuius tumor est tanquam hydro-

Superbia
doctos pra-
cipitat.

hydropisias, quia (ut idem Salomon ait) *jd non saturatur oculus visus, nec auris audiatur impletur*, & nimiam occupationem in plurimis rebus curiosè addiscendis vocavit *pessimam*, ed quod valde sit laboriosa & molesta; & occasionem prebeat multorum peccatorum; quia permittit absq; freno amoris & timoris Dei ab illis se abduci. Nā quemadmodum scientia his frenis retenta, est quod dā genus armorū valde potens ad omnia vitia destruenda: ita quando illi lassantur habentē conuertitur in arma Sathanæ, ad omnes virtutes labefactandas, & in peccata innumera pertrahendum. Quemadmodum euenit Sapientibus illis, de quibus Apostolus: *e quod enarrerim in cogitationibus suis: per-*
mittente Deo Domino nostro eos propter superbiam labi in grauissimam vi-
tia. Vnde igitur nosti, si magna scientię fors tibi euenisset, quomodo eam in
frenas, & continuiles potes bene veteri, quod laxasses illi habenas, &
tanquam equus effrænus fuisse cum illa præcipitatus. Quare magna Dei
fuit misericordia, qui tales spiritus tibi abstulit, præuidens, te non facilem
futurum, ut freno continereris.

PRAETEREA eiusdem Salomonis sententia est: *fin multa sapientia multam esse indignationem & qui addit scientiam, addere & labore: nam accepto scien-*
tię talento, augetur bonae vita obligatio; ac proinde maior est Dei indigna-
tio, si illa sit prava: g seruus enim sciens voluntatem Domini, & non faciens, vapi-
labilis multis. Deinde quando scientia est multa, occasionem præbet ad ma-
iora onera & officia, quae maiores afferunt labores & anxietatem in reden-
denda bona ratione eorum: à quibus omnibus est expeditus, qui hæc talen-
tanon accepit.

Q. V. O. D. si molestia aliqua afficitur, propterea quod illis in hac vita careat: maius sentiet leuamen, quando mortis hora veniet. In qua si ad exteriora aspiciamus, verum est quod dixit Ecclesiastes: *h moritur doctus similiter, ut in-*
doctus. Quod si doctus sine charitate moriatur, quid illi profuit sua doctrina;
nisi quod æternam penam adaugeat? quid illi proderit magnum doctrinæ
*nomini in terra reliquissile, si ubi est eius anima, horrendè continebitur & tor-
quetur? si autem indoctus & Idiotæ in charitate moriatur: quid nocuit illi sci-
entia defectus; qui in celo perfectiori scientia replebitur: nam iuxta chari-
tatis mensuram dabitur ibi cognitio, & vicio clara Dei: in qua summa scien-
tia consistit. Siquidè (ut S. Gregorius ait) *quid non videt, qui Deum videt omnia*
videntem? haec igitur iam hanc patientiam, præsentē ferendo defectū: si
*enim es iustus, ed petuenies, ut sias valde sapiens: & quod magis progredie-
ris in charitate, ed etiā magis progredieris in sapiētia. Ac propterea dixit Sa-*
piens: i altiora tene quæ sieris, sed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita sepe: si enim hec
*noueris, & exequaris, venies in cognitōne rerū altissimātū, quas desideras.**

S E D ne existimes omnia tibi reijci in aliam vitam, implebitus eriam

g Luc. 12. 47
Cui plus
datum, plus
exigetur
ab eo.

Charitas
scientia po-
tior.

Lib. 4. Dial.
c. 3. § 2.
Mor. al. c. 1.
Iustus si t
sapientis-
1 Eccl. 3. 22.

k Sap. 10. 10.
Scientia
mystica da-
tur humili-
bus.

l Matt. 11. 25

Dauid.

m Pf. 70. 15.

n Pf. 118. 99

o Psal. 50. 8

Ioan. 7. 15.

Christus
Dominus.

P. r. f. i. s. u. s.

9.
volumas
D. i. suffici-
entia nostra.

qz. Cor. 4. 20

tibi manus in hac vita alia scientia multò præstantiori, quam quæ tibi de-
est. Si enim sis verè humilis tuaque sorte contentus, magnam partem via-
iam peregristi, utte Deus doceat k scientiam sanctorum, quæ est scientia my-
sticalis spiritus, domum contemplationis, & familiaris cum ipso tuo creatore
consuetudo: quæ sapè negatur doctis eò quod sint parum humiles, & emi-
neant in ratiocinationibus, sintque in suis cogitationibus curiosi: contra
verò frequentius datur simplicibus, eò quod sint magis humiles, & minus
curiosi: in ytrisque enim locum habet, quod dixit Saluator: l confiteor ubi
Pater, quia abscondisti hac a S. pientibus & prudentibus, & renegasti ea parvulus:
ita Pater, quoniam sic placitum fuit ante te.

NON studuerat Dauid humanioribus disciplinis, quemadmodum Sapi-
entes: & nihilominus propter insignem suam humilitatem, ac sinceritatem,
euasit omnibus illis sapientior: & in scientia Sanctorum, fuit Salomone filio
suo eminentior. Et ita dixit m quoniam non cognoui literaturam, introibo in po-
tentias Domini, Domine memorabor iustitiae tue solius, n & super omnes docens
me intellecti, quia testimonia tua meditatio mea est. Super senes intellexi, quis
mandata tua quasisti, & tu Domine o occulta Sapientia tua manifestasti mihi. Hec
omnia affecutus est Dauid, non studendo, sed obediendo: quia non scienti-
arum studio se tradidit, sed virtutum. Etipli mundi Saluator, quamvis plen-
nus esset thesauris sapientia & scientia Dei, eò quod ita deceret pro gloria
vnigeniti eius Filij. Sed tamen per triginta primos annos voluit hanc scien-
tiam ita occultare, ut sapientiae indicia non daret, nec literas addisceret, aut
accederet locum, in quo Sapientes versabantur, idque ad consolationem
eorum, quibus hoc talentum denegauit, non sinens eos laborare in eo hu-
militer occultando, quod sapientibus est difficillimum, quorum appetitus
& propensio est se manifestare: ut enim Poëtaille dixit: scire tuum nihil est,
nisi scire hoc te sciat alter: melius tibi est alios scire, te non scire; ne habcas vn-
de inauter euanscas: habeas verò apud Deum gratiam, quam ipse dat pro-
pter humilitatem.

HINC supremam accipies consolationis rationem, innitentem diuinæ
prudentiae ordinationi: cuius volumas omnibus huius mundi scientiis est
preferenda: & sola illa plus apud te valere debet ad consolationem, quam
quilibet ingenij & scientiae defectus ad tristitiam sufficit enim, quod Deus
ita velit, ut tibi ruditas tua, & ingenij tarditas placeat: quod si Deus non te
adhibuerit ad res magnas ob talenti tui exiguitatem; satis sit, quod te adhi-
beat tanquam instrumentum ad id, quod ipse velit, siue magnum sit, siue
exiguum: quia in hoc verè consistit sublimitas summa, ut supra est dictum.
Præcipue cum dicat Apostolus: q per stultos mundi Deum docere Sapientes: &
quasi instrumenta accipere, ut eos confundat.

H. A.

HAE SVNT summatis rationes, quæ consolari possunt eos, qui ingenuo & scientijs carent: quæ cedem in star frœni esse debent, ad eos continentis, qui illis abundant. Qui vt plurimum sua sorte sunt contenti, eò quod ingenua sit ac generosa, & naturali hominis propensioni conformis: quem efficit Deo & Angelis similem: & quod rusticitas (vt S. Augustinus dixit) sibi soli prospicit; studiosa vero scientia alijs multis vtilis esse poscit. Illa enim notitiam & gloriam Dei per mundum effundit, promulgat fidem & Religionem Christianam, quam ab hostibus defendit rationibus; adiuuat ad salutem animarum, quæ postea condant celos. ipsa *Judices* constituit, qui iustitiam bene administrant; *medicos*, qui & corporibus & animabus mendantur; *gubernatores*, qui conseruent, & augeant bonum Statum Reipubl. tempore pacis, & subsidium ferant tempore belli. Nam (vt Sapiens ait.) *t* melior est sapientia fortitudine, & melior est sapientia, quam arma bellica. Alias multas causas prætero; eò quod sint norissimæ, quas habent ut pacati sint & tranquilli, quannis nulla veriore ac solidiore consolationem adferre debeat, quam ipsa diuina voluntas, & supremæ ipsius prouidentiæ ordinatio. A qua haec illis fors obtigit, persuadentibus sibi, & sperantibus, eam sibi datum non ad suam condemnationem, sed ad salutem & perfectionem; & sic eum adiutorum ad præuenienda insinuata pericula. Nam cum scientia sit donum Dei ac datum adeò gloriosum, & necessarium ad viuere saepe Ecclesia & Reip. Christianæ bonum: ad ipsius Dei prouidentiam spectat, illud ita communicare, vt non minus prospicit accipienti; quā alijs, in quorum utilitate datur: nam potius eius voluntas est (vt ait Sapiens) *I* vt bibat ipse aquam de cisterna sua, & saturetur hauriens ex ea, quātum sibi opus est, & postea deriuentur fontes eius foras, & in plateis aquas suas dimidat: adfercens scilicet illis utilitatem absque proprio detimento.

§. 3. Qua ratione scientie cum virtutibus sint coniungenda.

EX HOC eodem fundamento posito colligere licet supremam Dei prouidentiam in exornanda sponsa sua Ecclesia duobus ornamentis & gemmis preciosioribus, quas habet sc. sciencia & virtutis. Ita tamē, ut multis virtutes communicet sine scientijs: quia illæ sola sufficiunt, ad eos faciendos amicos ipsius, & regni sui heredes. Nulli tamen, quod in se est, velle *scientias* dare absque virtutibus, sed vtrasque simul: quemadmodum dedit Angelis in celo, & primo homini in paradiſo. Et quando Salomon petiit donum sapientiae, simul ei dedit illam, quæ tunc & Sapientem fecit & Sanctum. Sed quoniam illi virtus magis placet, quam sapientia: vult, eam pluris heri, & ex instituto queri, quia his duabus sororibus competit, quod dictum est de duobus

Latus studio
sa scientia.

Ecccl. 9.16.
18.

Scientia pe-
ricula ca-
uenda.

Prov. 5.15.

a Gen. 25, 23
Cp. 48, 14.

Scientia ser-
uata virtuti

b Cant. 4, 11.

1.
Virtus auro
comparatur
c Apoc. 3, 18.

2.
d Colos. 3, 14
Virtutes
connexæ.

3.
Virtus se
sine modo.
e Rom. 2, 3.

Scientia sit
sobria.

f Humilita
te.

filijs Rebeccæ, a quod maior seruat minori: & quemadmodum, cùm beneret Iacob duobus suis nepotibus, dextram manum super natu minorem posuit, præferendo illum maiori: ita etiam, quamvis scientia & virtus sunt Dei filiae, scientia tamen antiquior est, quatenus intellectus voluntatem prædit; & cognitio affectum: sed in hac vita meritò seruiet virtuti, quæ dextram manum apud Deum occupabit, eritque præcipius animæ ornatius: & super eam poni debet scientia cuiusvis ornamentum. Quemadmodum insinuit cœlestis sponsus, cùm sponsa sua Ecclesiæ dixit: b murenulas aureas facies muti tibi vermiculatas argento, aut (ut alia lectio habet) mavares & monilia aurea tibi fabricabimus, cum minutulis argenteis punctulis. Quibus verbis præclaris insinuatur coniunctio virtutum, quæ significantur per monilia aurea, cùm scientijs, quæ significantur per vermiculata illa & minutula argentea punctula: sunt enim pulcherrima docimeta ex hacre deducenda. Primum est, quod virtutes pluris sint estimandæ, eo quod sint in se preciosiores, quemadmodum aurum est argento preciosius: Et ipsæ sint præcipuum spiritus ornatum, & preciosissima armaturæ animæ nostræ gemina: maximusque eius thesaurus, de quo dixit C H R I S T U S cuidam Episcopo: c si uide tibi emere à me aurum ignuum probatum, ut locuples sis: Scientia vero esse debent tanquam calaturæ quædam super ipsas virtutes, ut qui illas habent, splendeat magis, ad maiorem eas donantis gloriam.

Ex Qo fit, ut virtutes sint inter se tanquam ansulæ quædam sibimet in-
nexæ, & consertæ per d charitatem, quæ vinculum est perfectionis: at scien-
tia non ita omnes cohærent: potius alij alias habent; & eō tendit verbo
LXX. Interpretum, quæ habet: faciemus tibi aurea monilia cum distinctionibus
sue punctulis argenteis, in ipso monili sparsis: cuius sensus est: cùm omnium
virtutum connexione in Iustis, esse scientiarum distinctionem: quia alij
has habent, alij illas.

Ex Qo intelligitur, virtutes debere esse multas; & sine termino, aut
limite procurandas: ut quantum possibile erit in eis crescamus, & prosi-
ciamus: at scientia tot esse non possunt, sed intra certos limites oportet nos
continere, & cum ea moderatione, quam statet Apostolus, cùm ait: enon
plus sapere, quā oportet sapere; sed sapere ad sobrietatem. Quam sobrietatem ad-
hibent nominatim & præcipue quinque virtutes, mutuo se ad id adiuvan-
tes. Quarum fundamentum iacit HUMILITAS duobus actibus præclaris.
Primum est, quo agnoscas nihilum, quod ex te ipso habes: persuadens tibi, o-
mnem virtutem & scientiam euenturam tibi ex primario fonte, qui est
Deus sine cuius auxilio & favore nihil omnino possis. Et hoc significat
verbum illud FACIEMVS: non enim dixit facies, aut faciam tibi; sed FA-
CIEMVS, ut ita significetur quod S. Thomas aduertit: præcipuum huius

operis

operis auctorem esse Deum, quem Scriptura Sacra per excellentiam appellat: f *Dominum virtutum*: g *Scientiarum Dominum*, à quo virtusque procedunt. Sed non solus totum opus perficit: alios enim etiam adhibet ministros qui sunt eius h *coadiutores*; quales sunt *spirituales magistri*, qui in via virtutum nos ducunt; & *doctores*, qui scientias docent. Et quamvis ipse homo industria sua sese ad utrasque adiuvet; noluit tamen huius co-operationis, quam tu prestare debes, mentionem hic facere; sed ornatus tandem quem accipies: ut sic solidius proficeres in humilitate; & agnosceres, nec virtutem, nec scientiam te habere ex teipso, sed ex Deiferuore, & eorum labore, quos Deus ad te iuuandum, & ducendum constituerit.

SED ULTERIUS progradientur vera humilitas, quā quis agnoscit, quasi nihil esse, quod habeat: ac propterea scriptum parui facit: nec propter id, quod habet, sese erigit. Et de hoc voluit spiritus diuinus monere nos, cām dixit calaturam horum monilium esse ex h *vermiculis argenteis*, quod est Symbolum humilitatis, aut ex minutulis *punctulis* argenti, quae suntres minimæ huius mundi: ut Sapientes intelligent, quod licet tanquam argentum splendeat ob magnam scientiam, quā possunt: si tamen cum Deo eiusque Angelis conferatur, quasi vermiculi sunt; & quidquid habent, quasi nihil: ita ut merito dicere possint, quod magnus ille Sapiens Salomon: i *stultissimus sum virorum, & sapientia hominum non est mecum*: ad quod humilitatis fastigium vbi peruenirent, habebit eorum scientia solidum fundamentum. ita enim suadet Apostolus: k *si quis videretur inter vos Sapiens esse in hoc seculo, stultus fiat ut sit sapiens*. Quid est autem fieri stultum, nisi agnoscere, quod quidquid habet, sit quasi nihil; nec propterea magni se facere? & hac via peruenitur ad veram sapientiam: quam Sapiens dixit, l *esse; ubi est vera humilitas*.

EXCELSAM hanc virtutem aliæ duæ adiuvant, ac promouent, quæ significantur per *auriculas*, quas S. Gregorius & S. Bernardus in aures appellant: aurum scilicet ornamentum. Prima est in *FIDES*, quæ, vt Apostolus ait, est ex auditu, & in sperandarum substantia rerū argumentum & testimonium non apparentium, quas nec sensibus experimur, nec naturali oī intellectus nostri lumine assequimur, sed eis captiuamus in obsequium Christi, propriumq; iudicium abnegamus: quia est errorum Magister, & illusionum seminarium. Huic Fidei inniti debent *virtutes*: nam p̄iustus (vt ait Propheta) in *FIDE* sua vivit; & similiter *scientia*: scriptum est emin: q *nisi credideritis non intellegitis*, & axioma comunitum est: oportet adolescentem credere: qui enim perito Magistro fidem non adhibet, non erudiet bonus discipulus, & eruditus. Et vt S. Bernardus ait: qui se magistrum sui ipsius constituit, & proprium iudicium tanquam ducem suum sequitur, factus est discipulus stultissimi Magistri. Et S. Gregorius: qui, dedignatur discipulus esse hominum, erit Ma-

f *Psal. 23. 10.*
g *Reg. 2. 3*
h *Cor. 3. 9.*

*Omnia à
Deo &
Magistris.*

i *Psal. 21. 7*

*Scire tuum
nihil es.*

j *Prov. 30. 1*

k *1. Cor. 3. 18.*

l *Prov. 11. 2.*

m *In Cant. 6. 1.*

n *Serm. 1. in
Cantic.*

o *in Rom. 10.*

p *17. in Hebr. 11. 1.*

q *2. Cor. 10. 1.*

r *Hebr. 2. 4.*

s *1. Cor. 7. 1.*

t *2. Cor. 10. 1.*

u *Epiph. 2. 7.*

v *Lib. 1. Dia-
logos 1.*

t Pross. 1. 5.

c. Si habes.

24. q. 3.

Vide Duxum

spirit. tract.

+ c. 2.

6.

lpsal. 17. 45.

Lib. ultim.

Moral c. 10.

z. Obedien-

tia.

t Ephes. 6. 6.

u Psal. 39. 7.

Isata 50. 5.

Virtus &

scientia

sanguine

constant.

Lib. 41 Mo-

ral c. 28.

x Eccl. 1. 33.

7.

z. Charita-

te.

y1. Pet. 1. 22.

z 1. Cor. 8. 1.

gister errorum. Ad eandem FIDEM spectat, quod quis propendeat, adarios audiendos, ut doceatur: nam & scientia intrat per auditum, & propterea Salomon sententias suas exorditus est dicens: *t audiens sapiens, sapientior erit: qui si erit simul humilis, existimans, exiguum esse, quod nouit: semper audiet libenter, ut plura discat: & paratus erit doceri, ut sapientior fiat.* Quemadmodum paratum se dicebat Sanctus Augustinus, cum senex esset, & Episcopus multorum annorum, à iuvene, & moderno quocunque Episcopo doceri.

SECUNDA virtus, quæ intrat etiam per auditum, est OBEDIENTIA, quæ (ut dixit David) *in auditu auris obedit*, ut exequatur quod Deus iuber: & significatur (ut ait Sanctus Gregorius) per murenulas, sive maures, quæ non eo modo aures exornant, sicut reliquam onus, qualis est torquis aut annulus, qui exterius tantum apponuntur, nec ipsam carnem penetrant: idenque facile & apponuntur & remouentur. at inaures penetrant carnem facto foramine in ipsis auribus, quamuis cum dolore & effuso sanguine ac propterè postquam semel sunt infixæ, difficile remouentur: his enim significatur: perfectam, quæ diuinæ voluntati debetur, obedientiam non debere esse obiter, & (ut Apostol. ait) *t ad oculum tantum seruientes: sed ut serui Christi facientes voluntatem Dei ex animo*, ita ut sit interna, penetrans ipsam animam, & cor: ut firmissimè eis adhærescat. Qualis fuit Obedientia nostri Salvatoris, qui loquens aeterno suo Patri dixit: *u aures autem perficiisti nashi*, aut ut lectio Hebræa habet: *perfornasti*. ponens in eis murenulas: *ue inaures* Obedientiæ adè perfectæ, ut voluntatem tuam cum summa firmitate & integritate perficiam. Ad cuius imitationem curandæ sunt tibialis obedientiæ inaures, quæ cordi tuo inuiscerentur, etiamsi mortificatione, tuique ipsius ac iudicij & voluntatis propriæ abnegatione te pungant; etiamsi sanguinem effundere sit opus: ut quod Deus vult, exequaris: nam virtus & scientia in suo ingressu sanguinem extrahunt. Ethæ Obedientia (ut Sanctus Gregorius ait) est optimum medium, ad consequendam scientiam: iuxta illud Sapientis; *x Fili concupiscent sapientiam, conservauistram, Dei que mandata; & ille præbebit eam tibi.*

OMNES hæ virtutes coniunctam habere debent aliam, quæ ultimam apponit manum perfectioni, & moderationi scientiarum, quæ est CHARITAS, quam præcipue significat aurum, ex quo inaures Obedientiæ fiunt: cuius præstantia in eo consistit, ut (quemadmodum loquitur Scriptura) sit y *obedientia charitatis*, & ita Apostolus, ut paulò ante dicebamus, opposuit scientijs CHARITATEM, dicens: *z scientia inflat: charitas vero edificat: insinuans, ædificium, quod soli scientiæ innititur esse instar venti; & in aërem inanem conuerti; & tan-*

quam

quam fumum euanscere; quia non est aliud talis scientia, quam vanitas quædam, & superbia. At charitas dat, & ipsi scientiæ, & omnibus virtutibus stabilitatem & firmitatem: quare quod illa ædificat solidum est, plenum, ac diuturnum.

AD QVOD vtitur præcipiè virtute quadam, quam Sanctus Thomas STUDIOSEITATEM appellat, cuius munus est, sciendi appetitum ita moderari, ut reliquis studiosis operibus sese accommodet: eum in modum, qui tradetur in ultimo Tomo, in quo agetur de Doctoribus & Magistris.

8.
12. q. 166.
¶ 167.
S. Studio-
itiae.

CAPVT XI.

OCCVLTAM DEI PROVIDENTIAM
clucere in distributione graduum virtutum, & gratiarum
ad præclara & prodigiosa facinora efficienda:
& charitateme esse super omnia.

TRANS EAMVS iam à naturalibus ad supernaturalia, & ab ordinarijs ad extraordinaria & prodigiosa: in quibus multò magis eminet suprema Dei nostri prouidentia, a distribuens gratiæ sue dona filijs Ecclesiæ, in quibus Sanctus Apostolus Paulus (vt exponit Sanctus Thomas) tria distinxit diuisionum genera, quæ Spiritus Sanctus fidelibus distribuit. Primum genus est gratiarum, ad res extraordinarias & prodigiosas: quales sunt gratiæ miraculorum, & expellendi Dæmones. Secundum est ministeriorum & officiorum Ecclesiæ, qualis est gubernatio, ac diuini Verbi prædicatio. Tertium appellatur operationum, ad insignia opera in omnigenere rararum & extraordinariarum virtutum: quales sunt gratiæ singularis abstinentiæ, aut patientiæ: quæ in multis Monachis & Martyribus eluxit. Et sub his continentur plures aliae, quæ communem & ordinarium stylum excedunt: quarum distributio solius Dei est propria: adeoque occulta, vt nullus humanus intellectus possit eam asequi.

Quis enim nouerit, cur aliquis Sanctorum multa edat miracula, alias pauca, alius nulla? Et cur hic donum habeat Prophetiæ, ille linguarum, alias extases & revelationes multas, alius eis careat? Et cur aliqui extraordinarijs favotibus præueniantur, vt ad altissimum sanctitatis gradum ascendant, alii in inferioribus gradibus sistant, alii deinde tritam & ordinariam viam teneant? Quod totum non aliam habet causam,

a. Cor. 12. 4
In eum lo-
cum Lectio.

Tria genera
diuisionis.